Svenska kyrkan

YTTRANDE

Dnr: 2018-0634

Kulturdepartementet

Yttrande på departementspromemorian Långsiktigt stöd till det civila samhället Ds 2018:13 (Ku2018/01074/D)

INLEDNING

Svenska kyrkan är Sveriges största medlemsorganisation och en betydelsefull civilsamhällesaktör. Nära anknuten till Svenska kyrkan finns Svenska Kyrkans Unga, som är en demokratisk rörelse av barn och ungdomar i Svenska kyrkan. Svenska kyrkan får stöd av staten med uppbördshjälp av kyrkoavgiften och erhåller kyrkoantikvarisk ersättning. Svenska Kyrkans Unga beviljades organisationsbidrag motsvarande ca 2,9 mnkr för 2018. I samband med det omfattande arbete som under de senaste åren skett i Svenska kyrkans församlingar i mötet med asylsökande och nyanlända har Svenska kyrkan tagit emot statliga bidragsmedel för dessa insatser. Senast fick Svenska kyrkan ta del av medel (15 mnkr) i regeringens satsning om 120 miljoner kronor för att stötta ideella organisationer i deras arbete mot hemlöshet bland unga vuxna, där psykisk ohälsa kan vara en bidragande orsak till hemlösheten.

Svenska kyrkan ser positivt på promemorians förslag i riktning mot att statliga bidrag till det civila samhällets organisationer ska bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga. Promemorians bedömningar ska ses som ett led i ett fortsatt, kontinuerligt arbete från regeringens sida att stärka förutsättningarna för det civila samhällets organisationer att bidra till samhällsutvecklingen.

SAMMANFATTNING

- Svenska kyrkan välkomnar en ökad användning av fleråriga bemyndiganden i syfte att stärka långsiktigheten och förutsebarheten för det civila samhällets organisationer.
- Svenska kyrkan menar att det i utredningen finns en oklarhet kring vad som avses med generella bidrag och att det är väsentligt att tydligare särskilja organisationsbidrag och verksamhetsbidrag.
- Fleråriga bemyndiganden bör också åtföljas av ett utvecklat dialogförfarande mellan myndigheter och organisationer inte minst för att utveckla det gemensamma, samhälleliga lärandet.

Kyrkostyrelsen
POSTADRESS: 751 70 Uppsala BESÖKSADRESS: Sysslomansgatan 4
TELEFON: 018-16 95 00 E-POST: kyrkostyrelsen@svenskakyrkan.se
HEMSIDA: www.svenskakyrkan.se

- Svenska kyrkan efterfrågar en fördjupad kunskap från det offentligas sida om trossamfundens förutsättningar, verksamhet och samhällsbidrag och en ökad förutsebarhet kring hur trossamfundens bidragsansökningar bedöms.

- Svenska kyrkan efterfrågar en samlad "informationsplats" där samtliga statliga utlysningar kan återfinnas på en och samma "plats".

- Svenska kyrkan betonar vikten av att involvera civilsamhällets organisationer i processen kring fördelningen av bidrag.

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Svenska kyrkan välkomnar promemorians intention att bidra till att statliga bidrag till det civila samhällets organisationer ska bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga och menar att de bedömningar som görs av utredaren kan bidra till detta. Utredningens uppdrag var att lämna förslag inom nuvarande system och inom befintliga anslagsnivåer. Svenska kyrkan menar dock att ett kontinuerligt arbete med översyn av det statliga bidragssystemet kommer att behövas framöver för att i ännu högre grad underlätta för det civila samhällets organisationer att bidra till välfärdsinsatser, till demokratiutveckling och till innovativa lösningar på komplexa samhällsutmaningar. I en situation där civilsamhällets organisationer i allt högre utsträckning levererar samhällsnyttiga tjänster, samarbetar över organisationsgränserna och därmed kompletterar varandras kompetenser, ligger det i allas intresse att organisationerna är bärkraftiga i sina respektive uppdrag och ges likartade förutsättningar vad gäller statliga bidrag. Svenska kyrkan menar också att fler bidrag till det civila samhällets organisationer ska kunna ges i form av generella bidrag (organisationsbidrag) istället för verksamhets- och projektbidrag.

Svenska kyrkan menar att beskrivningen av den "nytta" som det civila samhällets organisationer bidrar med generellt behöver kompletteras och fördjupas. Utredningen betonar civilsamhällets röstbärarroll, som innebär att det civila samhällets organisationer har möjlighet att utifrån en självständig position bidra till konstruktiv samhällskritik och ge input i det offentliga samtalet. Det är därutöver väsentligt att benämna att det civila samhällets organisationer har sin huvudsakliga verksamhet förlagd till det lokala sammanhanget, vilket innebär förmåga till en unik kunskap om hur samhällsklimatet utvecklas, möjlighet till dagsaktuell behovsanalys och skräddarsydda insatser och verksamheter, ibland med innovationspotential.

Det är Svenska kyrkans uppfattning att i ett mångreligiöst och mångkulturellt samhälle är förtrogenhet med religiös erfarenhet och religiösa uttryck en väsentlig kompetens som bidrar till social hållbarhet. Promemorian omnämner trossamfunden, vilka utgör en betydande del av civilsamhällets organisationer, enbart vid ett par tillfällen. Promemorian tar upp den problematik som innebär att trossamfunden ibland upplever sig bli annorlunda bedömda i bidragsansökningar för sina verksamheter trots att de ofta, till sitt innehåll, motsvarar verksamheten hos andra organisationer t.ex. scouting och idrottsverksamhet. Utredaren benämner också att frånvaron av uppfyllelse av något av de strukturella villkor som gäller som förutsättning för statliga organisationsbidrag till organisationer inom det civila samhället kan innebära att ett trossamfund, som trots att det sedan länge bedriver en dokumenterat samhällsnyttig verksamhet inte blir bidragsberättigat. Senast Svenska kyrkan hade

anledning att ställa sig frågan hur regeringen förhåller sig till trossamfunden som civilsamhällesaktörer var i samband med regeringens förordning om statsbidrag till ideella föreningar och stiftelser för att minska och motverka segregation (2018:119), som ska finansiera civilsamhällets insatser inom satsningen. Här är Svenska kyrkan, i egenskap av trossamfund, inte berättigat till bidrag. Detta är mycket bekymmersamt, vilket Svenska kyrkan även påtalat för ansvariga departement. I sammanhanget kan också påpekas att inom ramen för Nordiska rådets arbete för social sammanhållning och ökad tillit – Nordic Safe Cities – lyfts trossamfundens och konfessionella organs roll som förändringsaktörer.

Svenska kyrkan efterfrågar därför en fortsatt fördjupad dialog med regeringen kring trossamfundens förutsättningar, verksamhet och samhällsbidrag. Civilsamhällesorganisationers rätt och förutsättningar att få finnas, verka och vara en självständig konstruktiv granskande röst har stor betydelse för att stärka en demokratisk kultur i samhället, för social sammanhållning och människors tilltro till sin egen förmåga och egenmakt. Trossamfund är aktiva, engagerade och innovativa aktörer inom och tillsammans med andra i civilsamhället. De bör därför också inkluderas vid dialoger om samhällsfrågor och i diskussioner om bidrag för den typ av verksamhet som utredningen avser.

SÄRSKILDA SYNPUNKTER PÅ BEDÖMNINGARNA

10.1 Fler organisationsbidrag bör övervägas

Svenska kyrkan menar att fler bidrag än de två benämnda bidragssystemen skulle kunna vara aktuella att ges i form av organisationsbidrag istället för verksamhets- och projektbidrag – särskilt på det sociala området t.ex. för insatser som syftar till stärkt social sammanhållning och integration.

Då promemorian i sin skrivningar är inkonsekvent i resonemangen kring vad som avses med generella bidrag är det väsentligt att tydligare särskilja organisationsbidrag och verksamhetsbidrag och förutsättningarna för respektive bidrag. Organisationsbidraget beskrivs som ett stöd för den roll som det civila samhällets organisationer har i demokratin utan att ställa tydliga krav på motprestationer, medan verksamhetsbidrag och projektbidrag är mer detaljstyrda bidrag och förutsätter tydlig återrapportering. I propositionen 2009/10: 55 *En politik för det civila samhället* står det: ”Bidragsnivåerna bör följas upp regelbundet i syfte att eftersträva att andelen organisationsbidrag och liknande generella bidrag ökar i förhållande till mer detaljstyrda bidrag, såsom projekt- och verksamhetsbidrag, inom respektive bidragssystem.”(s.138). I föreliggande departementspromemoria benämns såväl organisationsbidrag som verksamhetsbidrag vid ett flertal tillfällen som generella bidrag och projektbidrag som ett detaljstyrt sådant (s.39 och s. 40). Däremot förefaller det som om utredaren i bedömningen i avsnitt 10.1 ser organisationsbidraget som ett generellt bidrag i relation till verksamhets- och projektbidragen som mer detaljstyrda bidrag. Här behövs förtydliganden. Svenska kyrkan menar, att utifrån givna definitioner, bör enbart organisationsbidrag kallas generellt bidrag.

10.2 Bemyndiganden

Svenska kyrkan ser det som positivt med ökad användning av fleråriga bemyndiganden i syfte att stärka långsiktigheten och förutsebarheten för det civila samhällets organisationer. Svenska kyrkan

menar dock att bedömningens formulering kunde ha skärpts ytterligare genom att ange att minst tvååriga bemyndiganden ska vara en huvudregel och avsteg från regeln måste motiveras. Detta för att utredarens intention så långt som möjligt ska bli den norm den är avsedd att vara.

En ökad användning av fleråriga bemyndiganden innebär förvisso skärpta krav på civilsamhällets organisationer vad gäller planering och återrapportering, men torde ändå inte orsaka organisationerna alltför stora problem, då organisationernas verksamheter ofta just förutsätter långsiktigt planerade insatser för att uppnå de eftersökta effekterna. Fleråriga bemyndiganden bör också åtföljas av ett utvecklat dialogförfarande mellan myndighet och organisationer i likhet med det förfarande som återfinns hos t.ex. MUCF, detta för att säkra återrapporteringen och bidra till ett gemensamt samhälleligt lärande.

10.3.1 God information till organisationerna

Svenska kyrkan stöder utredningens bedömningar. Eftersom organisationer i det civila samhället kan ha ett brett spektrum av verksamhet och därmed relatera till flera bidragsgivande myndigheter efterfrågas en gemensam "informationsyta" där samtliga statliga utlysningar kan återfinnas på en och samma "plats". Jämför EU-kommissionens hemsida där de listar allt som alla deras olika avdelningar utlyser. https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_en

10.3.2 Mer enhetliga förordningar, särskilt för organisationsbidrag

Svenska kyrkan ser det som positivt att förordningar utformas på ett mer enhetligt sätt, om än inte identiskt, och att begrepp som återfinns i olika bidragsförordningar tolkas på ett så enhetligt sätt som möjligt.

10.3.3 Ansökningsförfarandet och återrapporteringen

Involvering av civilsamhällets organisationer i processen kring fördelning av bidrag är viktig. Svenska kyrkan bejakar denna bedömning och förordar liksom utredaren att några organisationer inbjuds till samråd och ges möjlighet att testa myndigheternas blanketter och information innan de används i bidragsprocessen.

Uppsala den 2018-09-04

På kyrkostyrelsens vägnar

Helén Ottosson Lovén
Generalsekreterare